17.04.2018

LAUSUNTO EDUSKUNNAN TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNNALLE

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 35/2018)

Sosiaali- ja terveysministeriö antoi lakiesityksestä 26.4.2017 lausuntonsa työ- ja elinkeinoministeriölle. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on tämänkin jälkeen ollut mahdollisuus käydä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa keskustelua esityksen yksityiskohdista sekä siihen keskeisesti liittyvästä toisesta esityksestä, eli esityksestä julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä. Jälkimmäinen on vielä valmistelussa. Seuraavassa joitakin poimintoja STM:n lausuntovaiheessa esiin nostamista näkemyksistä sekä muotoutuneesta lopullisesta esityksestä.

Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevat

STM:n nosti lausunnossaan esiin heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevat työnhakijat. Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta. Lisäksi 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Työllisyyden edistämisessä on yleensä käytetty talous- ja työllisyyspoliittisia toimenpiteitä, mutta säännöksessä ei sinänsä oteta kantaa työllisyyden hoidossa käytettävään keinovalikoimaan. Velvollisuuden toteuttaminen edellyttää valtiovallan kaikkien elinten laaja-alaista yhteistyötä. Lisäksi julkisen vallan tulisi pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmän muodostumista.

STM esitti lausunnossaan, että esityksestä tulisi ilmetä, miten uuden lain mukaisilla palveluilla pystytään aiempaa tehokkaammin edistämään työnhakijoiden työllistymistä ja siten turvaamaan jokaisen oikeutta työhön. Erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseen STM kaipasi perustuslainmukaisuuden tarkempaa arviointia sekä turvaavia säännöksiä. Sittemmin TEM tarkensi esitystään.

Perustuslainmukaisuuden arviointia koskevaa kohtaa on hieman tarkennettu ja lakiesitystä on täydennetty. Lakiesityksen 20 §:n mukaan maakunnan tulee huolehtia, että maakunnallisilla kasvupalveluilla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. STM:n mielestä lisäys on tärkeä. Heikossa työmarkkina-asemassa oleville tulisi olla maakunnassa tarjolla heidän palvelutarpeen mukaisia palveluita. Oikeudesta kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuteen tullaan säätämään julkisista rekrytointi- ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa. Vasta tämän lakiesityksen ollessa arvioitavana pystytään muodostamaan kokonaiskuva asiakkaan palveluiden kokonaisuudesta.

Asiointi ja yhdenvertaisuus

STM kiinnitti lausunnossaan huomioita siihen, että maakunnalla on velvollisuus edistää alueellaan esteettömyyttä ja varmistaa, että myös kasvupalvelut tuotetaan kaikkia käyttäjäryhmiä syrjimättömässä muodossa. STM toi esiin, että henkilöllä tulisi olla myös henkilökohtaisen asioinnin mahdollisuus kiinteässä asiointipisteessä. Muutoinkin palveluiden ja asioinnin käytettävyys, esteettömyys ja saavutettavuus tulisi varmistaa. STM pitää tärkeänä, että julki-

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

sista rekrytointi- ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tulee olemaan asiointia ja yhdenvertaisuutta varmistavaa sääntelyä.

Palveluiden yhteensovittaminen

Osa asiakkaista tarvitsee työllisyyspalveluiden lisäksi myös muita palveluita, kuten sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluita. Positiivista on, että esitykseen on otettu erillinen palvelujen yhteensovittamista koskeva pykälä. Tämän 22 §:n mukaan maakunnan on huolehdittava, että yhteen sovitettuja palveluja tarvitsevat asiakasryhmät ja asiakkaat tunnistetaan ja heidän tarvitsemansa palvelukokonaisuudet määritetään. Lisäksi maakunnan ja palveluntuottajan on huolehdittava mm. siitä, että asiakas saa palvelut tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena ja että asiakas ohjataan tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin. Maakunta huolehtii lisäksi siitä, että palveluntuottajat toimivat keskenään yhteistyössä siten, että asiakkaiden käytössä on yhteen sovitettuja palveluja.

Myös esityksessä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetuksi laiksi on asiakkaiden palveluiden yhteensovittamista koskeva pykälä. Tässä 13 §:ssä esitetään säädettäväksi, että maakunnan on huolehdittava laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluja tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittelemisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Pykälän mukaan maakunnan velvollisuudesta huolehtia asiakkaan oikeuksista ja etuuksista tiedottamisesta, palvelujen käyttöön liittyvästä neuvonnasta, palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman laatimisesta sekä näihin liittyvästä ohjauksesta säädetään erikseen.

Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien aseman turvaaminen jatkossa

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Toisaalta julkisen vallan on perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Sosiaali- ja terveyspalveluita koskevaa sääntelyä voi pitää velvoittavampana kuin työllisyyspalveluilta koskevaa sääntelyä.

Suurin haaste jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa tulee olemaan, miten varmistetaan, että maakunnassa tulee olemaan riittävästi kasvupalveluita sekä julkisia rekrytointi- ja osaamisen kehittämispalveluita erilaisille kohderyhmille. STM:n mielestä erityistä huomioita tulisi kiinnittää siihen, että heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleville on myös kasvupalveluita sekä julkisia rekrytointi- ja osaamisen kehittämispalveluita tarjolla tarvetta vastaavasti. Näin varmistetaan, etteivät he eivät jää yksin sosiaali- ja terveyspalveluiden vastuulle vailla kunnon mahdollisuutta edetä työelämään.

Se, että sosiaali- ja terveyspalvelut sekä kasvupalvelut ovat molemmat maakunnan vastuulla, mahdollistaa hyvän yhteistyön ja palvelukokonaisuudet. Vaikka palveluilla on saman järjestäjä, palveluiden järjestämistä ja tuottamista koskeva lainsäädäntö eroaa jonkin verran toisistaan. Lainsäädäntöä täytäntöön pantaessa tulisikin huolehtia siitä, ettei erilaisesta lainsäädännöstä tule palveluiden sisältöön vaikuttavaa jakavaa tekijää.

Hallitussihteeri Susanna Rahkonen